

SAMHÄLLSOMVANDLINGEN I NORR: EN NY INDUSTRIELL REVOLUTION?

Mattias Näsman

**Biträdande universitetslektor, ekonomisk historia,
Umeå universitet**

UMEÅ UNIVERSITET

VAD SKER I NORR, EGENTLIGEN?

- Enkel förklaring:

Hör om stålsatsningen i Luleå – och hur planerna påverkar de anställda. Foto: Viktor Lundmark/SVT

SSAB satsar mångmiljarder på nytt stålverk i Luleå

UPPDATERAD 2 APRIL 2024 PUBLICERAD 2 APRIL 2024

SSAB:s styrelse har nu fattat beslut om att bygga ett nytt fossilfritt stålverk i Luleå. Investeringskostnaderna beräknas till 4,5 miljarder euro, drygt 52 miljarder svenska kronor, och det nya stålverket beräknas ha en kapacitet på 2,5 miljoner ton årligen.

- **Men också:**

- Markbyggen (Vindkraft), Piteå
- Fertiberia (konstgödsel), Luleå
- Talga (grafitgruva och anodtillverkning), Vittangi och Luleå
- Och i övriga Norrland: PTL (anodtillverkning), Timrå.
- Samt batteriindustri i Mariestad (Volvo AB +?), Göteborg (Volvo Cars + Nortvolt), Shenzhen Senior Technology Material, (separatorfilm), Eskilstuna

FÖRVÄNTADE IMPLIKATIONER

- Uppskattade investeringar om över 1000-1400 miljarder SEK (ca 15-20% av BNP 2023) fram till 2040 .
- Uppskattat befolkningsökning i Norr om 100 000 i direkta och indirekta jobb (ca 20% ökning).
 - Stor press på lokal och nationell arbetsmarknad och mobilitet – var ska människorna komma ifrån?
 - Press också på existerande företag och offentlig sektor – hur samtidigt klara bostäder, vård, skola och omsorg?
- Uppskattas öka elbehovet från 8 TWh (2019) till ca 107 TWh 2050.
 - Nationell produktion normalår ca 150 till 160 TWh
 - Norrbotten + Västerbotten 21 TWh 2019: 18 TWh resp. 3.5 TWh

ÄR DET SOM SKER I NORRA SVERIGE EN DEL AV EN NY INDUSTRIELL REVOLUTION?

- Vad är en industriell revolution?
 - Vissa menar att historien bara bevitnat en, den med stort "I"...
 - Men ofta pratar ekonomisk historiker om tre stycken revolutioner eller omvandlingar.
- Gemensamma historiska mönster:
 - Introduktion av "nya" material, teknik/teknologier, produktions- och arbetssätt, energikällor;
 - Med implikationer på samhällets vidare organisering;
 - Har skapat sociala spänningar och skiftande geopolitiska maktbalanser.
- Är drivkrafterna annorlunda nu?
 - Tidigare marknaden som drivit – spelar politiken en större roll nu?
 - Från KSPs inbjudan: "EU:s policy för grön omställning är en avgörande bakgrund till de pågående investeringarna... som sker i norra Sverige... Mer precist handlar det gröna i det här sammanhanget primärt om att reducera växthusgasutsläpp."

MOT EN FJÄRDE INDUSTRIELL REVOLUTION?

Teknikledare: Storbritannien → USA → Japan → Kina?

Handel, trend: Marknadsliberalism → Protektionism → Marknadsliberalism → Protektionism →

Produktion:

Mekanisering

Fordism/massproduktion

Toyotism/automatisering

1:a IR

2:a IR

3:e IR

4:e IR?

1800-

1880-

1920-

1960-

1970-

2010-

**Teknologi/
energi:**

Ångmaskinen
Kärl
Järnvägar

Elektricitet
Förbättringsmotorn
 (e. 1900)
Löpande band

Storföretagens födelse

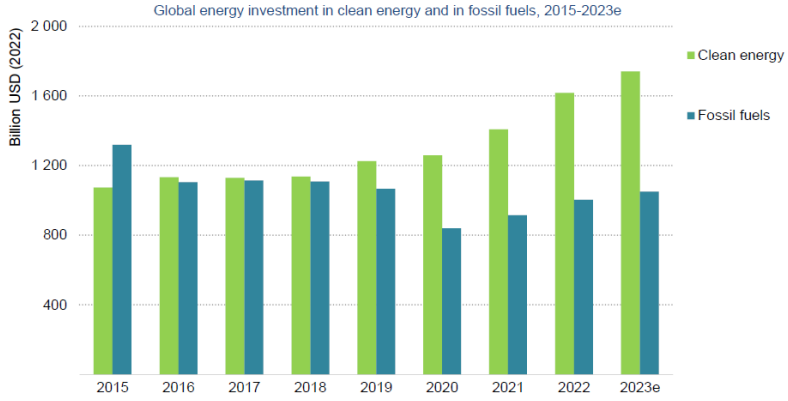
IT: elektronik och datorer
Fortsatt fossila bränslen, men
särskilt olja
Ökat behov av naturgas

Artificiell intelligens?
Förnyelsebar
energiproduktion och
lagring av energi?

UMEÅ UNIVERSITET

The recovery from the Covid-19 pandemic and the response to the global energy crisis have provided a major boost to global clean energy investment

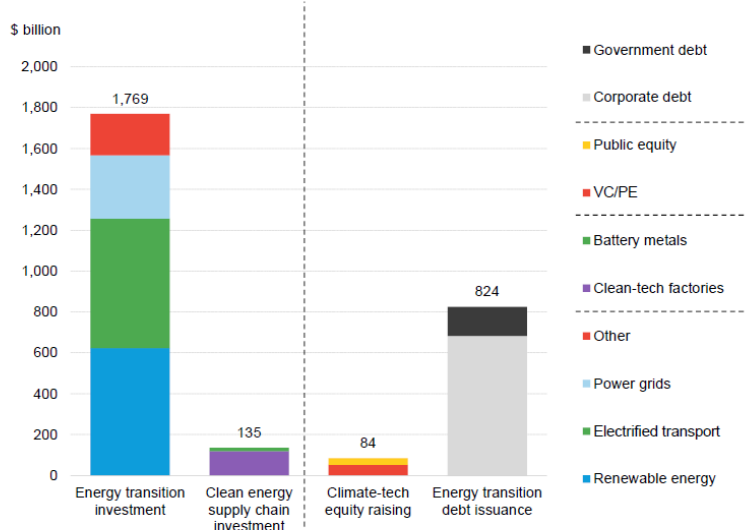

Note: 2023e = estimated values for 2023.

IEA. CC BY 4.0.

2023 funding across categories covered in this report

Assets receiving investment and durable consumer goods being purchased

Types of finance being raised for climate and energy transition purposes.

Source: BloombergNEF. Note: VC/PE refers to venture capital and private equity.

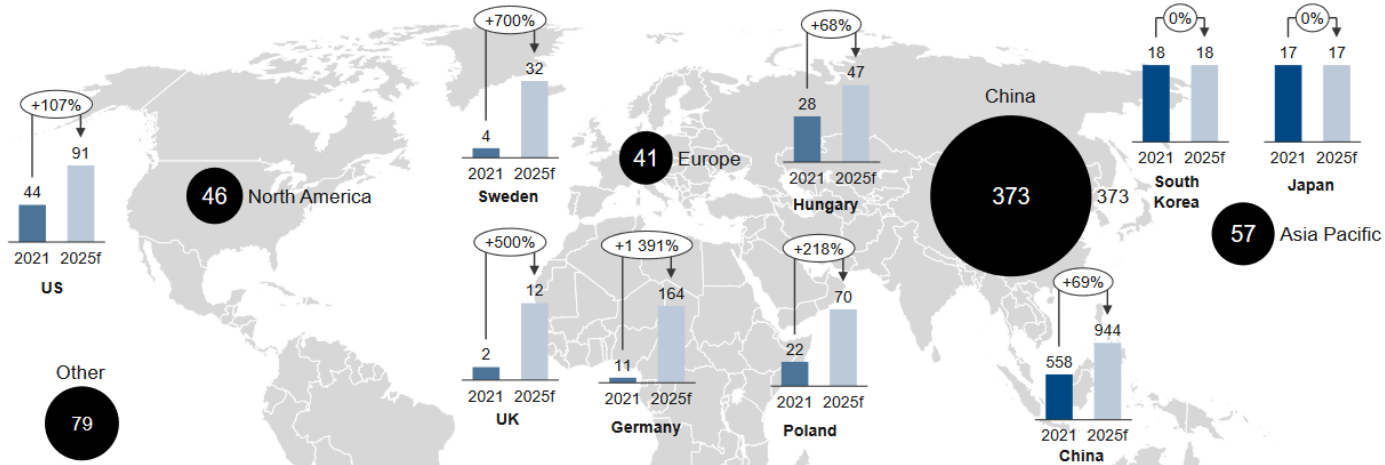
Primärt är omvandlingen lånefinansierad (vilket inte är konstigt), men här spelar också statligt backade lån en viktig roll.

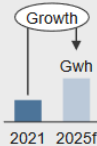
BATTERIER OCH GRÖNT STÅL: TRE STORA BLOCK

China is with 55% of commissioned battery cell production capacity in 2022. The largest producer of global Li-ion batteries and is expected to keep its lead

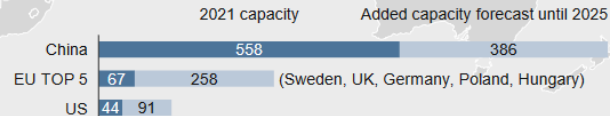
Global production of battery cells - GWh

Size of bubble indicates commissioned EV and energy storage lithium-ion battery cell production capacity GWh (announced 2022)
Total: 675 GWh

Comparison of added capacity until 2025

Which low-carbon projects have been announced in the steel industry?

Where have projects been announced?

Amount of projects per company and country

Project scale

Full scale
Pilot

Demonstration plant
R&D partnership

Amount of projects per country

Professor rustar för ny attack mot gröna stålet

Nationalekonomen Magnus Henrekson. Foto: Lisa Hallgren

Problemet är inte stålet utan stödet

LEDARE. På tisdagen var det dags för rond två i näringslivets största tungviktsmatch just nu. Den om synen på det gröna stålet och dess framtid.

Uppdaterad: 16 januari 2024, 14:55
Publicerad: 16 januari 2024, 14:50

Spara

Ledare: Ellen Gustafsson
Text

6 DI GRANSKAR NORTHVOLT

Skattemiljarder plöjs ned

Kritiken: "Uppsidan är privat men nedsidan är offentlig"

Skattemiljarder plöjs ned i en ny skatteplan som innebär att 80 miljarder kronor av offentlig medel sänks tillräckligt från kommunerna. Offentligt ägda bolag, statliga myndigheter och till och med staten får skattebortskott.

"Uppsidan är privat men nedsidan är offentlig" säger en kritiker, medan andra beaktar hur tillförlitliga gröna ambitioner.

Skattemiljarder plöjs ned i en ny skatteplan som innebär att 80 miljarder kronor av offentlig medel sänks tillräckligt från kommunerna. Offentligt ägda bolag, statliga myndigheter och till och med staten får skattebortskott.

"Uppsidan är privat men nedsidan är offentlig" säger en kritiker, medan andra beaktar hur tillförlitliga gröna ambitioner.

Skattemiljarder plöjs ned i en ny skatteplan som innebär att 80 miljarder kronor av offentlig medel sänks tillräckligt från kommunerna. Offentligt ägda bolag, statliga myndigheter och till och med staten får skattebortskott.

"Uppsidan är privat men nedsidan är offentlig" säger en kritiker, medan andra beaktar hur tillförlitliga gröna ambitioner.

Gröna bubblor

Om etanolhaverier, kraschade vindkraftverk och bananer i Sveg

Christian Sandström

UMEÅ U

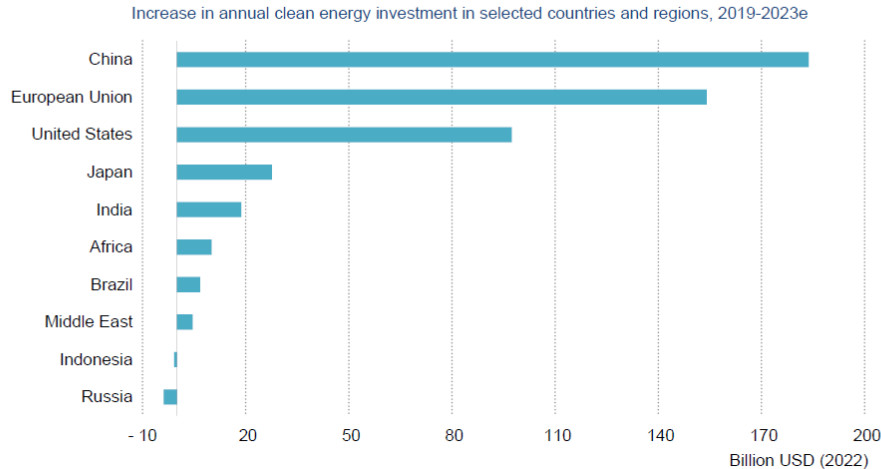
REDAKTÖR: MAGNUS HENREKSON

DE NORRLÄNDSKA STÅLSATSNINGARNA

- FRÄLSARE ELLER GÖKUNGE?

GRÖN OMSTÄLLNING I GEOPOLITIKENS MITT

The increase in clean energy spending in recent years is impressive but heavily concentrated in a handful of countries

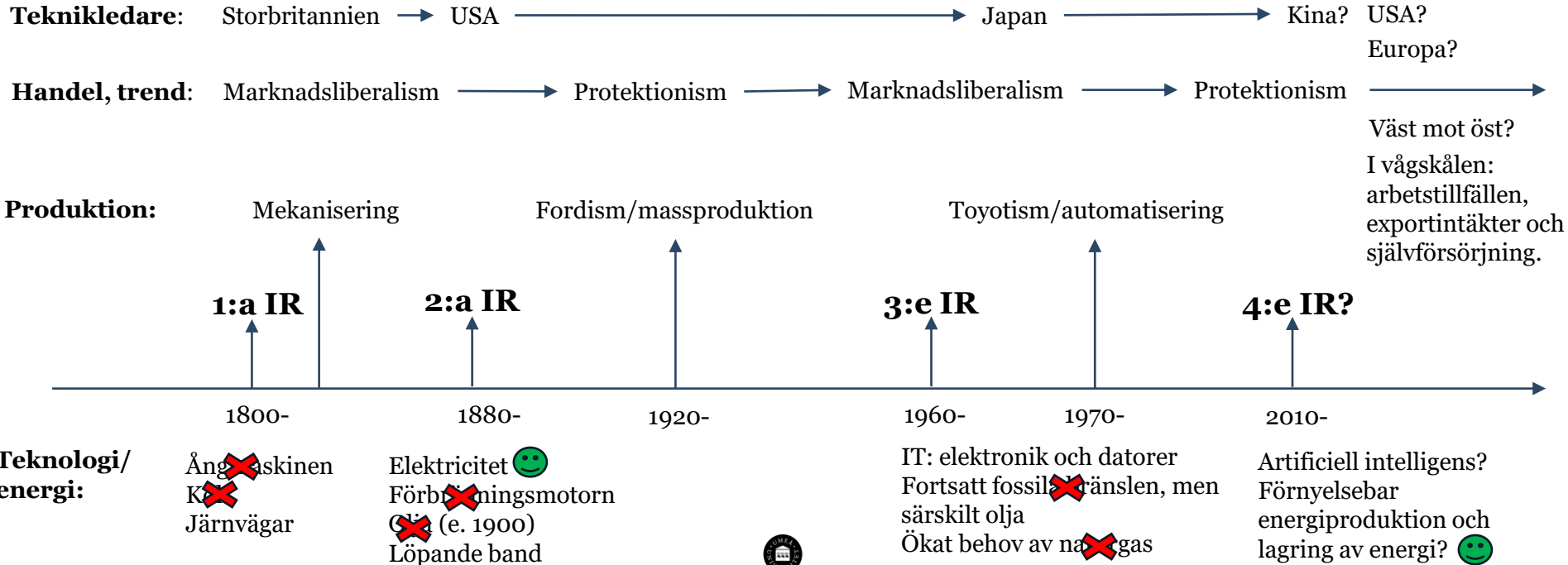

Varför bilindustrin är viktig

- **Kopplingar till andra sektorer** – bilindustrin har en viktig multiplikatoreffekt i ekonomin. Det är viktigt för industrier i tidigare led, t.ex. stål-, kemikalie- och textilindustrin, samt industrier i senare led, t.ex. IKT-, reparations- och mobilitetstjänster.
- **Sysselsättning** – omkring 13,8 miljoner människor arbetar inom EU:s fordonsssektor. Tillverkning (direkt och indirekt) står för 3,5 miljoner arbetstillfällen, försäljning och underhåll för 4,5 miljoner och transport för 5,1 miljoner.
- **Ekonomi** – bilindustrins omsättning utgör mer än 7 % av EU:s BNP

VEM SKA LEDA OMSTÄLLNINGEN?

Väst mot öst?
I vågskålen:
arbetstillfällen,
exportintäkter och
självförsörjning.

